

4. Липова Л. А. Відбір змісту освіти на етапі допрофільної підготовки учнів [Електронний ресурс] / Л. А. Липова, С. М. Мартиненко. — Режим доступу до ресурсу : <http://www.lib.ua-ru.net/inode/39535.html>.

В статье проанализировано влияние трехкомпонентной технологии на уровень познавательной самостоятельности школьников во время формирующего этапа эксперимента. Выявлен рост уровней познавательной самостоятельности учащихся старших классов, обусловленный введением в процесс изучения социально-экономической географии мира авторской методики, спроектированной в модели формирования познавательной самостоятельности учащихся в процессе изучения социально-экономической географии мира.

Контрольная и экспериментальная группы; качество знаний, уровень познавательной самостоятельности, уровень активности, тип мотивации.

In the article influence of three-component technology is analysed on the results of the forming stage of experiment. Found out growth of levels of cognitive independence of students of senior school, predefined introduction to the process of study of socio-economic geography of the world of author method, projected in the model of forming of cognitive independence of students in the process of study of socio-economic geography of the world.

Kontrolnaya and ekperymentalna group, quality of knowledge, level poznavatelnoy samostoyatel'nosti, level of activity, type of motivation.

УДК 378

ВИМОГИ ДО ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ У ЗАКЛАДАХ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ

***Н.Т. Тверезовська, доктор педагогічних наук,
Р.М. Білик, магістрант***

Розкрито теоретичні й практичні аспекти соціально-педагогічної практики майбутніх соціальних педагогів-організаторів соціально-виховної діяльності у школах інтернатного типу. Доведено, що зміст та організація практики, ретельний відбір баз її проходження, кваліфіковане керівництво сприятимуть адаптації майбутніх соціальних педагогів до обраної професії.

Організатор соціально-виховної діяльності, заклади інтернатного типу, соціальна адаптація, соціально-

педагогічна практика, інтернатна освіта, професійна підготовка.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Формування фахівця нового типу, здатного компетентно вирішувати соціально-педагогічні проблеми в усіх типах і видах навчально-виховних установ і закладів соціальної роботи, провідним структурним елементом й пріоритетною формою навчальної діяльності якого є практична підготовка, – основне завдання вищих навчальних закладів, що готують майбутніх соціальних педагогів. Відповідно до соціального замовлення на регіональному рівні й згідно з рекомендаціями МОНмолодьспорту України («Перелік спеціальностей, спеціалізацій, їх поєднання та класифікація для підготовки педагогічних кадрів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр») уведено різноманітні спеціалізації з фаху «соціальний педагог», як от – соціально-правовий захист дітей і молоді; дозвіллєзнавство; організація театральнo-гурткової роботи; сімейне гувернанство; соціально-педагогічна робота з сім'єю; соціально-педагогічна робота з громадськими дитячими та молодіжними організаціями; соціальний менеджмент; соціально-педагогічна робота з пенітенціарними установами; соціальний супровід дитячого сімейного будинку та прийомної сім'ї; психолого-педагогічне консультування у реабілітаційних центрах; психолого-педагогічне консультування у профілактичних спеціалізованих центрах; менеджмент ресурсного центру соціальної роботи; організатор соціально-виховної діяльності у школах інтернатного типу; менеджмент соціальної студентської служби; організація рекламно-інформаційної соціальної роботи; соціальний супровід дітей з обмеженими функціональними можливостями; соціально-педагогічна профілактика девіантної поведінки.

Зокрема, організатор соціально-виховної діяльності у школах інтернатного типу – це фахівець, метою діяльності якого є соціалізація вихованців закладу, профілактика та усунення несприятливих явищ у дитячому колективі, застосування засобів первинної профілактики задля усунення несприятливих явищ у розвитку та функціонуванні психіки дітей, виявлення й розвиток потенційних можливостей самореалізації вихованців.

В установах інтернатного типу соціальні педагоги здійснюють зв'язок із соціальними службами й службами зайнятості, надають допомогу адміністрації установи в питаннях охорони прав вихованців і випускників, їхньої соціальної адаптації, адаптації працівників установ освіти.

В Україні існують різні види інтернатних закладів: санаторні школи-інтернати для дітей, які потребують тривалого лікування;

школи-інтернати для обдарованих дітей, дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування, для розумового відсталих, з вадами слуху, зору, дітей з важкими порушеннями мови, дітей, які потребують корекції фізичного чи розумового розвитку; дитячі будинки для дітей-сиріт; заклади соціальної реабілітації для дітей, які потребують особливих умов виховання та ін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні науково-теоретичні дослідження свідчать про інтерес науковців до різних аспектів діяльності соціального педагога та його підготовки. Структура та функції соціально-педагогічної діяльності як особливого виду професійної діяльності проаналізовані у дослідженнях М.Галагузової, Т.Василькової, А.Капської, Л.Коваль, Л.Міщик, А.Мудрика, Р.Овчарової; методика та технології роботи з різними категоріями населення висвітлено у працях І.Зверєвої, С.Толстоухової, М.Шакурової, П.Шептенко. Питання особливостей професійної соціально-педагогічної діяльності та їх врахування в процесі професійної підготовки фахівців стали предметом аналізу В.Бочарова, Г.Лактіонової, З.Фалинської; Л.Штефан, інноваційних технологій професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів – П.Гусака, О.Дубасенюк, І.Козубовської.

Разом з тим зміст й організація практичної підготовки соціальних педагогів – майбутніх організаторів соціально-виховної діяльності у школах інтернатного типу у процесі вузівського навчання потребують подальшого дослідження.

Метою статті є аналіз теоретичних і практичних підходів до організації практики студентів ВНЗ – майбутніх організаторів соціально-виховної діяльності у школах інтернатного типу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема професіоналізації соціальних педагогів у контексті практичної підготовки стоїть надзвичайно гостро й потребує відпрацювання власних моделей і технологій практико-орієнтованого навчання, налагодження взаємодії з різними соціальними інститутами. Не підлягають сумніву положення науковців і практиків у галузі професійної підготовки соціальних педагогів (Р.Вайнола, А.Капська, Л.Міщик, В.Нікітін, Є.Холостова, С.Харченко) стосовно того, що активно спрямована професійна практика – найбільш важливий аспект у професійній підготовці, адже лише під час її проходження студенти безпосередньо стикаються з системою цінностей й особливим світоглядом, який характеризує представників цієї професії.

Проблема змісту, форм і методів практичного навчання майбутніх фахівців у галузі соціальної педагогіки, зокрема й організаторів соціально-виховної діяльності у школах інтернатного типу, повинна розглядатися у теоретичній та практичній площинах.

Стосовно теоретичного підґрунтя її вирішення, на нашу думку, за основу слід прийняти концепцію максимальної активності студентів у організації та здійсненні навчального процесу, а зважаючи на складність самовизначення майбутніх фахівців, потрібно спрямувати зусилля на формування у студентів умінь самостійного аналізу та творчого підходу до поєднання теорії з практикою. Тобто орієнтація на активізацію пізнавальної й практичної діяльності студентів дасть змогу оптимізувати взаємодію викладачів навчальних закладів, працівників соціальної сфери та студентів-практикантів, наблизити теоретичне навчання до практики соціально-педагогічної роботи. Ефективність практичного навчання безпосередньо залежить також від змісту й характеру співпраці студента і його викладача-наставника; від методів навчання, керівництва; об'єктивних умов проходження практики [3].

Поява, формування й розвиток особистого стилю професійної діяльності майбутнього організатора соціально-виховної діяльності у школах інтернатного типу без перебільшення відбувається саме у процесі практичної підготовки. Як інтегрований базовий компонент особистісно-професійного становлення фахівця, вона виступає як зв'язок між теоретичним навчанням майбутніх соціальних педагогів та їхньою самостійною роботою у закладах соціальної сфери. Практика – це процес оволодіння різноманітними видами професійної діяльності, у якому цілеспрямовано створюються умови для самопізнання та самовизначення студента під час виконання різних професійних ролей, формується потреба самовдосконалення [4].

Розробляючи теоретико-методичні підходи до організації практики у ВНЗ, необхідно розглядати її як неперервний процес (В.Поліщук), що охоплює систему різноманітних видів соціально-педагогічних практик, які проводяться протягом всього періоду навчання за наскрізною програмою, з поступовим ускладненням її завдань, змісту, форм і методів; практичного спрямування теоретичної підготовки (використання технології контекстного навчання, опору у процесі викладання на досвід соціально-педагогічної діяльності, яким оволоділи студенти під час практики); залучення студентів до пошуково-дослідницької діяльності, до вирішення конкретних соціально-педагогічних проблем і ситуацій, з якими зіткнулися під час практики; виконання лабораторних завдань, практичних та курсових робіт, змістовно та організаційно пов'язаних з елементами практики; організації спільно з працівниками установ науково-практичних і методичних конференцій, присвячених обговоренню, осмисленню й розробці можливих шляхів вирішення актуальних питань соціально-педагогічної діяльності [1].

Саме таке розуміння практичної підготовки забезпечить реалізацію провідних завдань, серед яких – поглиблення та вдосконалення теоретичних знань, встановлення зв'язку з практичною діяльністю; розвиток особистісних якостей, необхідних соціальному педагогу у професійній діяльності; формування професійних умінь і навичок: комунікативних, організаторських, діагностичних, проєктивних, дидактичних, аналітичних; ознайомлення з основними типами і видами закладів, у яких здійснюється соціально-педагогічна діяльність; оволодіння сучасними соціально-педагогічними технологіями колективної, групової, індивідуальної роботи з різними категоріями клієнтів; створення умов для розвитку здібностей і самореалізації студента, для формування власного стилю діяльності; формування у студентів творчого й дослідницького підходів до професійної діяльності; розвиток навичок професійної рефлексії [2].

Зважаючи на специфіку професійної діяльності організаторів соціально-виховної діяльності у школах інтернатного типу, організація, зміст, принципи, форм й методи його практичної підготовки відрізняються від загальних підходів до педагогічної та соціально-педагогічної практики. Адже основними об'єктами його роботи є діти й молодь, яка перебуває в закладах інтернатного типу, часто це діти-сироти, діти позбавлені батьківського піклування, діти з обмеженими функціональними можливостями. Досвід ВНЗ України свідчить, що підготовка фахівців цього напрямку потребує, перш за все, ретельного добору місць, баз проходження практики. Для цього слід проаналізувати, систематизувати й узагальнити значний обсяг інформації, зокрема кількісні та якісні показники щодо основних напрямів діяльності закладу (мета, зміст, форми і методи роботи, основні категорії клієнтів, основні види соціально-педагогічної допомоги і послуг, особливості функціонування); наявність необхідних умов та можливостей для успішного проходження студентами даного виду практики (приміщення, чіткість і структурованість діяльності, спрямованої на надання соціально-педагогічних послуг, кадровий потенціал, розуміння значення роботи із студентами, навчальних потреб студентів); ступінь психологічної й організаційно-методичної готовності закладу до приходу студентів-практикантів (готовність адміністрації, працівників установи до співпраці із студентами, наявність необхідної документації); можливості закладу для навчання студентів під час проходження ними практики; готовність установи до тривалої різносторонньої співпраці із навчальним закладом; наявність власних програм, власного бачення здійснення практичної підготовки студентів на місці практики [1].

Під час виконання завдань практики майбутні соціальні педагоги поглиблюють теоретичні знання щодо сутнісних характеристик груп людей, які потребують їхньої допомоги; проблем представників цих категорій і специфіку надання їм соціально-педагогічної допомоги в конкретній установі; чинники й умови формування позитивних мотивів основних видів діяльності; форми і методи організації допомоги тим, хто її потребує; етичні правила і норми взаємин вихованців і організаторів соціально-виховної діяльності.

Майбутні організатори соціально-виховної діяльності у школах інтернатного типу, перебуваючи на практиці у таких організаціях, опановують уміннями планувати власну діяльність; аналізувати умови, необхідні для вирішення проблем і розвитку дитини; оволодівати індивідуальним підходом до вихованців; педагогічно осмислювати поведінку вихованців, ставити завдання і намагатися їх вирішувати; виявляти нереалізовані можливості вихованців; стимулювати позитивні прояви вихованців стосовно інших людей тощо.

Наявність як передбачуваних, так і непередбачуваних чинників й ситуацій, проблем доводять необхідність реалізації вимоги диференційно-варіативного підходу до відбору змісту й організації практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів - організаторів соціально-виховної діяльності у школах інтернатного типу, сутність якого полягає у гнучкості системи практичної підготовки при дотриманні певної категоричності щодо термінів, принципів організації, звітності, й одночасно – у створенні умов для індивідуального планування практики кожного студента, що сприяє ефективному її проходженню та підвищує рівень вимог до керівництва нею.

Висновки: Організація практичної підготовки соціальних педагогів у ВНЗ здійснюється на основі принципів взаємозв'язку між теоретичним навчанням і практичною підготовкою, науково-творчого характеру практики, послідовності, спадкоємності, динамічності, поліфункціональності, перспективності, свободи вибору, співробітництва.

Актуальними напрямами подальшої розробки окресленої проблеми є постановка цілей, завдань, форм і методів практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів на різних етапах вузівського навчання з урахуванням специфіки потреб дітей, що перебувають на вихованні у закладах інтернатного типу, вирішення конкретних завдань їх інтеграції у суспільство.

Список використаних джерел:

1. Поліщук В. А. Теорія і методика професійної підготовки соціальних педагогів в умовах неперервної освіти: монографія /В. А. Поліщук ; за ред. Н. Г. Ничкало. – Тернопіль: ТНПУ, 2006. – 424 с.

2. Програма переддипломної соціально-педагогічної практики: методичні рекомендації/ Укл.: Т.А.Алексєєнко, Т.А.Равлюк. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 40 с.
3. Соціально-педагогічна практика: методичні рекомендації / Укл.: Пенішкевич Д.І., Петрюк І.М., Тимчук Л.І. та ін. – Чернівці: ЧНУ, 2002. – 48 с.
4. Фалинська З. З. Організаційно-педагогічні умови проведення неперервної практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів / З.З.Фалинська // Вісник Чернівецького університету. Педагогіка і психологія. Вип. 296. Чернівці: ЧНУ, 2006. – С.36-44.

Раскрыты теоретические и практические аспекты социально-педагогической практики будущих социальных педагогов-организаторов социально-воспитательной деятельности в школах интернатного типа. Доказано, что содержание и организация практики, тщательный отбор баз ее прохождения, квалифицированное руководство способствовать адаптации будущих социальных педагогов выбранной профессии.

Организатор социально-воспитательной деятельности, заведения интернатного типа, социальная адаптация, социально-педагогическая практика, интернатное образование, профессиональная подготовка.

Disclosed the theoretical and practical aspects of social and pedagogical practices of the future social workers and organizers of social and educational activities in schools boarding. It is proved that the content and organization of practice, a careful selection of bases its passage, competent management to facilitate the adaptation of future social pedagogy chosen profession.

Organizer of a social educate activity, establishments of internatnogo of type, social adaptation, social pedagogical practice, internatna education, professional preparation.

УДК 37

КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДИЧНИХ ПРИЙОМІВ НАВЧАННЯ КРЕСЛЕННЮ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-АГРАРНИКІВ

А.М Гедзик, доктор педагогічних наук

Розкрито особливості застосування методичних прийомів на різних етапах засвоєння графічних понять в процесі професійної підготовки майбутніх інженерів-аграрників.

Ключові слова: графічна підготовка, ефективність професійної підготовки, формування графічних понять, методичні прийоми, етапи засвоєння графічних понять.